

VILLAGE DEAL MAAKT NIEUWE AANPAK MOGELIJK

Weststellingwerf werkt aan een nieuwe aanpak voor financiële zelfredzaamheid van haar bewoners. De aanpak is een Village Deal tussen raad en college. “De Village Deal is een mogelijkheid om de nieuwe aanpak tot stand te brengen”, vertelt wethouder Cor Trompetter. “Als we ons op deze manier verder kunnen ontwikkelen om dit op te lossen, zijn we gek als we dat niet doen.” Cor Trompetter en raadslid Ed de Vries vertellen over de kansen en uitdagingen van hun Village Deal.

Uit een onderzoek van de Rekenkamer bleek dat het beleid van Weststellingwerf weliswaar gericht is op het voorkomen van schulden, maar dat in de uitvoering nog altijd de meeste tijd en het meeste geld gaan naar het oplossen ervan. Raadslid Ed de Vries vertelt: “De raad heeft aan de hand van het onderzoek aan het college voorgesteld: Kijk eens of je aan de slag kunt gaan met preventie.”

Toen vanuit VNG het idee van de Village Deals kwam, was in Weststellingwerf de inhoudelijke keuze dan ook snel gemaakt. “Ik zag dat we geconfronteerd werden met steeds oplopende kosten op de post bewindvoering”, aldus Trompetter. “Bovendien hebben we weinig zicht op de kwaliteit van de bewindvoerders. Dat zijn soms speciale bureaus, maar vaak ook inwoners die familieleden helpen. Dat is de reden waarom we dit onderwerp kozen voor de Village Deal. Het gaat ons daarbij om bewindvoering die voortvloeit uit schuldenproblematiek.” “Hoe krijgen we meer grip in het preventiegedeelte? Dat willen we onderzoeken”, vult De Vries aan.

“Nu pas begint de transitie echt in te zetten”

“Een aantal jaren geleden is er een rechtszaak geweest, waarbij de vraag was of de gemeente verantwoordelijk is voor de kosten van bewindvoering”, vertelt Trompetter. “De rechter besloot van wel. Wij hebben dus met die kosten te maken. Onze vraag is nu: Zijn alle onderbewindstellingen wel nodig? Zijn niet andere middelen mogelijk? En hoe regelen we dat?”

De Vries: “Na de decentralisatie is er een bewustwording gekomen in de organisatie dat de rol veranderd is. We hebben nu mensen die aan het front staan in het sociaal domein. Ze heten hier vlechtwerkers – ze zijn vertakt in en vervlochten met de samenleving.” “We zijn daarin behoorlijk eigenwijs”, vindt Trompetter. “We zijn de eerste Friese gemeente die zegt: We gaan alles zelf doen met gemeentelijke opbouwwerkers in gebiedsteams.”

“Nu pas begint de transitie echt in te zetten”, vervolgt De Vries. “We hebben inmiddels een gemeentelijke situatie waarbij we met elkaar gaan bouwen. Nu gaan we meters maken. De raad is hierbij heel erg betrokken, misschien wel meer dan in andere gemeenten. Van de 11 gemeentes die bij de aftrap van de Village Deals in Ede waren, waren wij de enige gemeente die ook raadsleden meenam, iemand van de coalitiepartij en iemand van oppositiepartij.”

“Bewindvoerders – rijp en groen – zijn positief”

“Onze Village Deal bestaat uit twee deelprojecten”, vervolgt Trompetter. “Allereerst willen we een alternatief ontwikkelen voor bewindvoering, gericht op zelfredzaamheid. We willen mensen zo coachen dat financiële, persoonlijke en sociale problemen integraal worden aangepakt. Het tweede deelproject gaat over de kwaliteit van de bewindvoering. We gaan in kaart brengen of inwoners

tevreden zijn over de bewindvoering. Verder willen we met bewindvoerders in contact komen om samen over kwaliteitsbewaking te praten.”

De weg naar de Village Deal verliep anders dan anders. Formeel is het projectplan door de raad vastgesteld, normaal gesproken stelt het college het projectplan vast. Maar wat vooral nieuw is, is de inhoud van het plan, de kwalitatieve monitoring in het sociale domein. Trompetter: “We gaan een enquête afnemen onder personen die onder bewind staan, we organiseren een bijeenkomst over de kwaliteit van bewindvoering en willen iedere drie jaar een controle doen bij personen die onder bewind staan om te kijken of bewind nog wel nodig is. En als er initiatieven zijn vanuit inwoners, dan ondersteunen we die. Winstpunt is nu al: de bewindvoerders – rijp en groen – zijn positief. Zij krijgen nu ook eens aandacht.”

“Natuurlijk lopen we in de uitvoering van de Village Deal tegen dilemma’s aan. Waar ligt de balans tussen regie en vrijheid, bijvoorbeeld? Dat dilemma is er gewoon. Ik probeer dat wel in de raad bespreekbaar te maken. Het bijzondere is dat je daar in abstracte zin vaak slecht uitkomt. Liberalen, sociaaldemocraten, christendemocraten – ieder heeft zijn eigen invalshoek. Maar meestal is er wel overeenstemming over waar collectieve verantwoordelijkheid begint en individuele verantwoordelijkheid ophoudt. De Vries: “We trekken gezamenlijk op. We hebben met elkaar voor de inwoners te zorgen. Er is wel verschil in inzicht over hoe we dingen willen doen, maar het lukt ons om naar de gezamenlijkheid te kijken.”

“Dat is waarop we als raad afgejaagd zijn”

De nieuwe aanpak vergt wel wat van de raad, het is niet alleen maar loslaten in vertrouwen. “Daar zit de rol van de raad, dat is waarop we als raad afgejaagd zijn”, zegt De Vries. “Nee, dat is geen Fries, wij spreken hier geen Fries. Het betekent: waar je je van bewust bent, waar je scherp op bent. Hoe ga je als raad om met een gemeente die zo wil acteren? Er zijn risico’s. Het kan zijn dat er iets niet lukt. Daarin moet je als raad stelling innemen. Wij pakken onze rol door elkaar te toetsen en te bevragen. Bij elkaar binnen te lopen, elkaar aan te spreken. We hebben als raad veel meer contacten tussendoor.”

“Verder gaan we bij inwoners te luister, ook vooral informeel”, vertelt Trompetter. “Als je formeel gaat ophalen wat er speelt, dan krijg je de *usual suspects* om de tafel, de gebekte inwoner die geïnstitutionaliseerd in een bepaald project zit. Maar wat leeft er bij de mensen die het echt aan gaat? Het lukt de raadsleden erg goed om dat te achterhalen.”

In de uitvoering van het plan is de relatie met de uitvoeringsprofessionals ook van groot belang. Trompetter: “De samenwerking met de uitvoeringsprofessionals is goed. Ook hier is de kern is dat we zeer regelmatig overleg hebben. Als dingen in de uitvoering niet lopen door het beleid, dan gaan we daarmee aan de slag. Ieder vier weken hebben we overleg met de vlechtwerkers. Soms gaat het over een casus, soms over iets wat ze op straat zagen of meemaakten. Het gaat erom dat ik weet wat voor dingen zij tegen komen. Verder werken we samen met de Kredietbank. De Kredietbank heeft veel ervaring met mensen met schuldenproblemen, wij maken dankbaar gebruik van die expertise.”

“In gesprek met zorgverzekeraar en woningcorporaties”

“Daarnaast zouden we meer gebruik willen maken van de data van andere partijen”, vervolgt De Vries. “Woningcorporaties bijvoorbeeld kunnen een rol spelen in de oplossing van de schuldenproblematiek. Na twee maanden huurschuld voeren zij al een gesprek met hun huurders. Maar ook hypotheekverstrekkers, energieleveranciers en verzekeraars kunnen aan de bel trekken bij hun klanten als er betalingsachterstanden zijn. Betalingsachterstanden zijn een potentiële tijdbom.”

Trompetter: “Schuldenproblematiek is niet alleen een kwestie van inkomsten, maar ook van uitgaven. Als er achterstanden zijn in betalingen, zouden wij dat graag weten. We zijn er met zorgverzekeraar De Friesland over in gesprek. En ook met de twee woningcorporaties hier. Zij zouden ons kunnen ineenen bij betalingsachterstanden. Maar de privacywetgeving zit ons daarbij behoorlijk in de weg.”

“Onderweg naar wat we voor ogen hebben”

Inmiddels is de uitvoering van de Village Deal begonnen. De raad heeft het college hierbij het mandaat gegeven om binnen het sociaal domein te schuiven met het budget als er een concrete aanleiding is. “Het gaat om een kwalitatieve afrekening”, zegt De Vries. “Dat is waarin we vinger aan de pols houden: Zijn we onderweg naar wat we wat we voor ogen hebben op het eind van de weg?”

Trompetter: “Kost gaat daarbij voor de baat uit, dat is nu eenmaal zo. We zijn op de goede weg. We ontdekken dat er multiproblematieken zijn. Schulden zijn vaak onderliggend, er zijn andere problemen en daardoor spelen op de achtergrond schulden mee. Ik denk dat we daar nu bewuster mee omgaan. En als zich nu initiatieven voordoen op dat gebied, dan gaan we ermee aan de slag.”

“In de komende tijd gaan we bekijken welke instrumenten we kunnen hanteren om bewindvoering te verbeteren”, besluit Trompetter. “Ik zou met elkaar afspraken willen maken over het niveau en de vaardigheden waarover bewindvoerders moeten beschikken.” De Vries knikt en vult aan: “Ik hoop dat we aan het eind kunnen zeggen: We hebben mensen niet zo heel diep hoeven laten zinken.”

De VNG is in de zomer van 2017 met 11 kleinere gemeenten tot 50.000 inwoners gestart met de Village Deals, als vervolg op de City Deals Inclusieve Stad. De Village Deal is een deal tussen B&W en de gemeenteraad om te werken aan innovatieve en integrale ondersteuning binnen het sociaal domein, waarbij ruimte is voor oplossingen van mensen zelf. De inhoud van de Village Deal wordt lokaal ingevuld. Voorwaarde is dat met een substantieel en ontschot budget gewerkt wordt. De VNG verzorgt samen met RadarAdvies de begeleiding van de Village Deals.